

12. ДО ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ВІДКРИТТЯ І ДОСЛІДЖЕННЯ

X-ПРОМЕНІВ

Ясіновський І.С., студент 2-го курсу

(Тернопільський приладобудівний інститут)

Науковий керівник: Рокіцький О.М.

Справжньою "білою плямою" в історії фізики є вклад українського вченого І.Пулюя у відкриття і дослідження невидимих X-променів. Відкриттю К.Рентгена передували довготривалі та обширні дослідження процесів, що відбуваються у газорозрядних трубках, зокрема дослідження катодних променів.

Про вагомість і актуальність праць І.Пулюя у даній галузі фізичної науки свідчить та велика зацікавленість серед фізиків, яку викликали публікації протягом 1880-1882 років серії його статей під загальною назвою "Промениста електродна матерія", присвячених дослідженню природи та властивостей катодних променів. У 1883 році вони були перевидані окремою збіркою, а згодом фізичне товариство у Лондоні видає їх в англійському перекладі.

Фундаментальні результати досліджень катодних променів, як технічного так і фізичного характеру належать І.Пулюєві. Це ставить його на одно із перших місць серед дослідників, що своєю працею підготували ґрунт для відкриття X-променів.

Не менш вагомим є вклад І.Пулюя і у справу дослідження самих X-променів, виявлених К.Рентгеном за його ж твердженням - чисто випадково, оскільки до цього відкриття останній не мав жодної публікації присвяченої газорозрядним процесам.

Порівняльний аналіз праць К.Рентгена та І.Пулюя дає підстави обстоювати пріоритет Пулюя у дослідженні X-променів щонайменше в таких аспектах як: 1) Пояснення природи та мікроскопічного механізму їх виникнення; 2) Встановлення здатності X-променів іонізувати газ; 3) Виявлення їх просторового розподілу.

Важливо, що всі експерименти І.Пулюй проводив з вакуумними трубками власної конструкції, виготовленими власноручно ще на початку 80-х років. Саме "лямпя Пулюя", сконструйована за 14 років перед відкриттям Рентгена, давала найкращі світлини, які найчастіше відтворювалися в різних європейських виданнях для ілюстрації застосувань X-променів у медицині.

Тернопільський національний технічний університет
Ім'я Івана Пулюя
НАУКОВО-ТЕХНІЧНА
БІБЛІОТЕКА